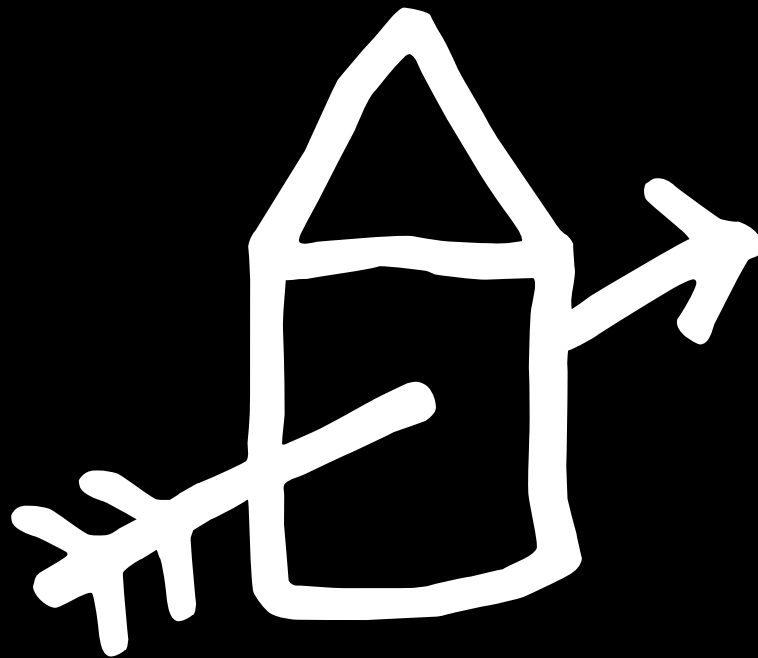

Baerne

In dit nummer o.a.:

- 🏠 De Geschiedenis van de waterschappen van Baarn
- 🏠 Kindertehuis de Harscamp
- 🏠 Onthulling nieuwe grafsteen Henriëtte de Beaufort (1890-1982)
- 🏠 Tentoonstelling De Eem

Hét ware huis

Van Berkum Makelaars

Van Berkum Makelaars bv | Makelaars in en taxateurs van onroerende zaken
Laanstraat 91, 3743 BD Baarn | Lid NVM Wonen - BOG
telefoon (035) 541 84 45 | info@vanberkummakelaars.nl

Baerne

VAN DE VOORZITTER

Dit is mijn 24ste voorwoord in de Baerne en tevens mijn laatste. 21 maart hoop ik tijdens de algemene ledenvergadering de voorzittershamer over te dragen aan mevrouw Petra Spigt.

De afgelopen zes jaar heb ik met veel plezier het voorzitterschap van de Historische Kring Baerne vervuld, maar er is een tijd van komen en van gaan. Ik heb er alle vertrouwen in dat onder voorzitterschap van Petra onze vereniging een mooie toekomst tegemoet gaat. Eén van de grootste uitdagingen waarvoor de vereniging staat is de toekomstige huisvesting. Wat gaat er gebeuren met bibliotheek en Speeldoos? En wat voor consequenties heeft dit voor onze vereniging? Wij hebben niet veel eisen, we willen minimaal 450 m2 om onze collectie op een fatsoenlijke manier te kunnen huisvesten en beheren. Ook willen we een betere zichtbaarheid en toegankelijkheid.

Een andere grote uitdaging waarvoor onze vereniging staat is het digitaal toegankelijk maken van onze collectie. Gelukkig is het grootste deel van onze collectie al gedigitaliseerd en tijdens onze openingsuren te raadplegen. Maar raadplegen vanuit de luie stoel, thuis achter de computer, daar moet nog het nodige voor gebeuren.

Als ik terugkijk op de afgelopen zes jaar dan besef ik dat er heel veel is gebeurd. De ene tentoonstelling na de andere, tientallen lezingen, ieder kwartaal een Baerne in de bus en hoeveel kilo's blad zijn er de afgelopen zes jaar niet bij elkaar geharkt op de Oude Begraafplaats?

Helaas moesten we in de afgelopen zes jaar

ook afscheid nemen van enkelen van onze vrijwilligers. Recentelijk nog van Henk Kroon, die meer dan twintig jaar de ledenadministratie van onze vereniging op meer dan voortreffelijke wijze heeft verzorgd. Elders in dit blad leest u een in memoriam van Henk.

Ik laat de Historische Kring Baerne met een gerust hart achter. De 70 vrijwilligers staan garant voor de continuïteit en vitaliteit van onze kring. Hun enthousiasme en inzet is voor onze vereniging onontbeerlijk. Daarom wil ik mijn laatste "Van de voorzitter" afsluiten met een hulde aan alle vrijwilligers en jullie bedanken voor de prettige samenwerking, die ik de afgelopen zes jaar heb mogen ervaren.

Een hartelijke groet,
Jan Baerends

INHOUD

Van de redactie	4
Digitale nieuwsbrief per mail	4
In Memoriam Henk Kroon	5
De Geschiedenis van de waterschappen van Baarn	6
Kindertehuis de Harscamp	14
Nieuwe aanwinsten	21
Onthulling nieuwe grafsteen Henriëtte de Beaufort (1890-1982)	24
Tentoonstelling De Eem	26
21 maart ledenvergadering	27
Agenda	28
4 april lezing Sander Wassing	29
Colofon	30

Foto omslag: Beeldenstorm (zie pagina 29).

VAN DE REDACTIE

Ook in dit nieuwe jaar, dat al niet meer zo nieuw is, ligt weer een 'Baerne' op uw mat.

Van de vereniging vindt u de uitnodiging voor de algemene ledenvergadering en aankondigingen van andere activiteiten. Er is weer een nieuwe tentoonstelling op komst: over de rivier de Eem, waarbij ook het lustrum van de Baarnse Watersport Vereniging De Eem in de schijnwerpers staat. Er zijn weer aanwinsten, en er zijn verslagen van wederwaardigheden.

Een van de artikelen gaat over een kinderkuis, en wel het kinderkuis van het Leger des Heils dat in de Harscamp was gevestigd. Het andere inhoudelijke artikel gaat ook over water, maar dan vanuit bestuurlijk perspectief: het behan-

delt de geschiedenis van de waterschappen in Baarn.

Maar eerst kunt lezen dat onze voorzitter, Jan Baerends, de voorzittershamer gaat overdragen. Natuurlijk is een woord van dank hier op zijn plaats. En een wens dat de nieuwe voorzitter, die op de ledenvergadering benoemd gaat worden, met veel plezier en succes het voorzitterswerk kan gaan oppakken met alle enthousiaste vrijwilligers.

De redactie,
Mariette van Oosterwijk Bruyn

DIGITALE NIEUWSBRIEF PER MAIL

Via de Nieuwsbrief brengen wij onze leden regelmatig op de hoogte van nieuws over onze vereniging.

De Nieuwsbrief wordt uitsluitend per e-mail verspreid. Indien uw mailadres al bekend is bij de Historische Kring, dan krijgt u de

Nieuwsbrief natuurlijk al. Maar er zijn nog ongeveer 200 leden van wie we geen mailadres hebben. Mocht u ook de Nieuwsbrief willen ontvangen en beschikt u over een mailadres, geef uw e-mail adres dan door aan ledenadministratie@historischekringbaerne.nl

IN MEMORIAM HENK KROON

Op zaterdag 14 januari 2023 is onverwacht Henk Kroon overleden.

Henk heeft ruim 20 jaar onze ledenadministratie verzorgd, en dat deed hij zeer nauwgezet. Elke mutatie werd meteen doorgevoerd en iedere wanbetaler werd door hem achter de broek gezeten. Bij nieuwe leden die zich via de postbus of email hadden aangemeld deed hij persoonlijk de nieuwste Baerne in de bus. Henk hield de lijsten van vrijwilligers en leden bij en daar stonden simpelweg geen fouten in. Dergelijke accuratesse eiste hij ook van anderen: als je al eens te laat was met het doorgeven van iets of je had een foutje gemaakt, dan kreeg je dat zeker te horen, overigens altijd op een vriendelijke manier. Het tekende hem dat hij de mutaties in de ledenlijst voor het jaarverslag al op 2 januari had ingeleverd, de eerste werkdag van het nieuwe jaar. Op de Nieuwjaarsreceptie hebben we hem nog gesproken en niets wees er op dat hij ons zo kort erna zou verlaten.

Toen de voorzitter hem wilde voordragen voor een koninklijke onderscheiding werd het ons duidelijk dat hij daar geen behoefte aan had. Hij deed wat hij deed omdat hij vond dat hij dat moest doen, niet om er voor beloond te

worden. Henk was een fijne vent. Een vent op wie je kon bouwen. Wat zullen we hem missen.

Machteld Olthof,
secretaris Historische Kring Baerne

DE GESCHIEDENIS VAN DE WATERSCHAPPEN VAN BAARN

Mariette van Oosterwijk Bruyn

In vroeger tijden gold wat het water betreft dat het beheerst moest worden, dat het land bewerkt moest kunnen worden: dat het niet te nat was, voor droogte was men niet bevreesd. Voor de waterschappen betekende dat, dat ze in de natte lager gelegen gebieden ontstonden, daar waar water een voortdurend terugkerend probleem was dat in de hand gehouden en gecontroleerd moest worden. Een waterschap in hoger gelegen gebieden? Dat was er niet, er was immers geen zichtbare afwatering waar men zich zorgen om moest maken. Dat veranderde toen ook het grondwater meer in beeld kwam het beheer daarvan ook een taak van de waterschappen werd.

In onderstaand artikel wordt verteld hoe waterschap Vallei en Veluwe, het waterschap waar het grondgebied van Baarn sinds 2013 deel van uitmaakt zich heeft ontwikkeld.

Het gebied waar het latere Baarn zich ontwikkelt bestaat na de ijstijden uit dekzanden met hier en daar een hoger gelegen door het ijs opgestuwde bult. Tussen die hoger gelegen gedeelten groeien planten en mossen waardoor in de loop der eeuwen het veen ontstaat, dat de lager gelegen gedeelten opvult met veenkoepels. Hoe het er aan toe ging in het veengebied en wat de gevolgen waren voor de waterstaatszorg wordt als volgt in een paar alinea's beschreven door Margriet Mijnsen-Dutilh:

“Landschapsgeschiedenis begint met water-

staatszorg. Zonder menselijk ingrijpen in de waterhuishouding kan poldergrond niet droog blijven, want van nature is het geen vaste grond, maar moeras. Onze voorouders waren zich dat maar al te goed bewust: elk jaar opnieuw moest het moeras in het voorjaar worden drooggelegd om de grond te kunnen gebruiken voor landbouw. In de winter lag de waterstaatszorg stil en werd het land weer moeras. Om dit steeds terugkerend proces van droogmaking in goede banen te leiden hebben de grondeigenaren waterschappen gevormd.

In Eemland gebeurde dat vrijwel altijd op particulier initiatief, waarbij de door de grondeigenaren onderling gemaakte afspraken achteraf door de overheid werden bekrachtigd om ze afdwingbaar te maken. De waterschappen zijn in de loop der eeuwen geleidelijk steeds verder gefuseerd, totdat het hele Valleigebied nu binnen één waterschap is komen te liggen, het Waterschap Vallei & Eem.” (uit: Mijnsen-Dutilh, 2010 Archivalische bronnen voor de landschapsgeschiedenis van de Eempolders. In TVE en VVG uitgave Water 2010.)

De eerste bewoning ontstaat op de overgang van hoog (zand) naar laag (moeras en veen). Op het hoger gelegen zand kon men veilig wonen en had men de mogelijkheid om gewassen te verbouwen en vee te houden. In eerste instantie werd het veengebied gebruikt voor extensieve beweiding door het vee. (NAR048, p. 60) Natuurlijke ontwatering vond plaats door

kleinere en grotere stroompjes. Als bewoningskernen op het zand op de randen van het veenmoeras worden Huizen, Blaricum, Laren, Baarn, Soest en Hoogland genoemd. (NAR048, p. 59.) Het veen werd in de volle en late middeleeuwen langzamerhand ontgonnen door ontwateringssloten aan te leggen. (NAR048, p. 59)

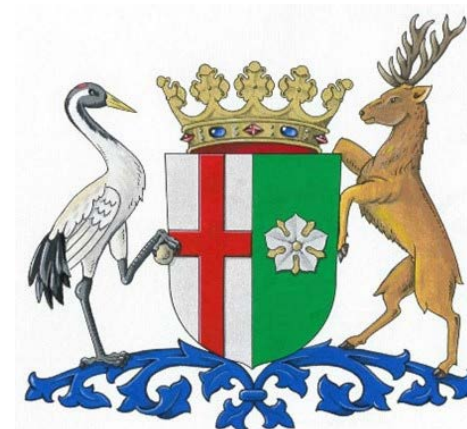
“Het uitgestrekte veengebied werd tot in de volle middeleeuwen vermoedelijk extensief als weidegrond gebruikt voor zover het toegankelijk was. Daarnaast zal er turfgraverij hebben plaatsgevonden vanuit de nederzettingen op de hogere gronden. Vermoedelijk in het laatste kwart van de twaalfde eeuw werd gestart met de ontginning van het immense veengebied.” (NAR048, p. 60)

Als uitvloeisel van de Grondwet van Thorbecke van 1848 werden de polders van particuliere organisaties van ingelanden (veelal boeren) die samen de waterhuishouding en waterkering regelden, omgevormd tot overheidsorganisaties: Waterschappen.

Baarn, op de zandige bult, werd vrijwel geheel omsloten door veen. Al dat veen is in de loop der eeuwen in gebruik genomen voor veeteelt, op de drogere gronden kon men zijn vee laten grazen, de nattere gronden werden gemaaid voor het hooi. Ontwatering vond in eerste instantie plaats via de stroompjes die van nature aanwezig waren. Om die ontwatering te verbeteren en ook om het transport van de turf mogelijk te maken werden de natuurlijke waterlopen verbeterd en werden nieuwe waterlopen gegraven: tegenwoordig zijn die waterlopen nog terug te vinden, in het zuiden de Praamgracht en in het noorden de Drakenburgerwetering.

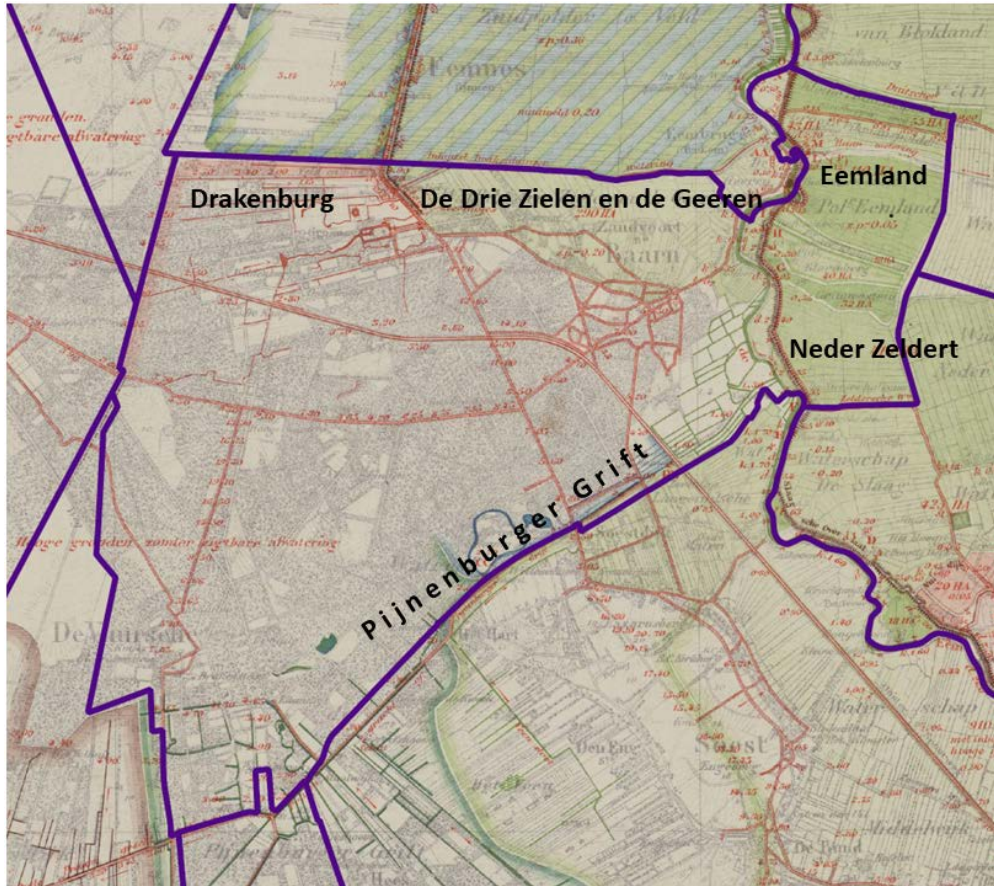
Als er eenmaal ontgonnen was en er waterlopen waren aangelegd kwam de door Mijnsen-Dutilh genoemde ‘waterstaatszorg’ om de hoek kijken. Wat is er daarvan terug te vinden als het gaat om de Praamgracht en de Drakenburgerwetering? Wat heeft er geleid tot wat we nu kennen als het waterschap Vallei en Veluwe? Ook het gedeelte van Baarn in de Eempolder komt, voor de volledigheid, hierna aan bod.

Waterschap Vallei en Veluwe

Wapenschild Waterschap Vallei en Veluwe.
Rechts het Utrecht kruis, links de Gelderse roos.
Streekeigen dieren als schildhouders: kraanvogel en springend hert als schildhouders. (https://www.heraldry-wiki.com/heraldrywiki/index.php/Vallei_en_Veluwe)

Waterschap Vallei en Veluwe is ontstaan in 2013 door het samengaan van het waterschap Vallei en Eem en het waterschap Veluwe. Het kreeg een wapen waarin de ‘afkomst’ van het waterschap is terug te vinden. Die beide wa-

De verschillende waterschappen in de gemeente Baarn (globale ligging aangegeven op de Waterstaatskaart Amersfoort 1). (Gelders Archief)

terschappen zijn ook weer het resultaat van fusies, en zo kunnen we een aantal eeuwen teruggaan in de geschiedenis. Dan blijkt er in Baarn sprake te zijn geweest van de volgende waterschappen: Drakenburg, De Drie Zielen en De Geeren, (een gedeelte van) Eemland, dat uit een paar polders bestond en Pijnenburger Grift. Deze waterschappen liggen in een hoef-

ijzer om Baarn heen, beginnend in het noordwesten en eindigend in het zuidwesten. In het westen is in het verleden geen sprake van een waterschap, daar vinden we ‘Hoogere gronden zonder zichtbare afwatering’, of te wel hier heeft het waterschap geen taak. Wat de waterschappen gemeen hebben is dat ze alle afwateren op de Eem.

De geschiedenis van de polders De Drie Zielen en De Geer, later De Geeren (tot 1964)

Wanneer voor het eerst de besturen van de polders De Drie Zielen en van De Geeren zijn ingesteld, is uit de bewaarde stukken niet te achterhalen. In het begin van de 19e eeuw werden de polderbesturen nieuw leven ingeblazen., aanleiding was de onhoudbare toestand als gevolg van het regelmatig overlopen van de Drakenburgergracht. In het begin van de 20e eeuw werden de polders bemalen, eerst met een windmolentje, later met een elektrisch gemaal. Dit gemaal stond op de plaats van de latere brug over de A1.

Drakenburg (tot 1963)

Waterschap Drakenburg (1828-1963).

Officieel reglement vanaf 1885

De Drakenburgergracht werd al in de veertiende eeuw gegraven om te gebruiken als vaarweg voor het vervoer door kleine bootjes van turf. De gracht had toen vooral een functie als vaarweg, niet voor het waterbeheer. In 1829 werd door de Gebrs. Laan, eigenaren van het buitengoed Steevliet, tevens eigenaren van de Drakenburgergracht, en Jonkheer Mr. Joan Huydecoper van Maarsseveen, eigenaar van het buitengoed Drakenburg, een overeenkomst gesloten waarbij voor hen en hun erfgenamen en rechtverkrijgenden werd bepaald dat de Drakenburgergracht bevaren mocht worden met kleine schuitjes en gemeenschappelijk hersteld zou worden op een breedte en diepte zodanig dat deze geschikt zou zijn om met kleine scheepjes hun landgoederen te kunnen bereiken, dat een sluis met verlaat aangelegd zou worden in de gracht nabij de uitmonding in de rivier de Eem. De sluis werd niet meer onderhouden en raakte in verval,

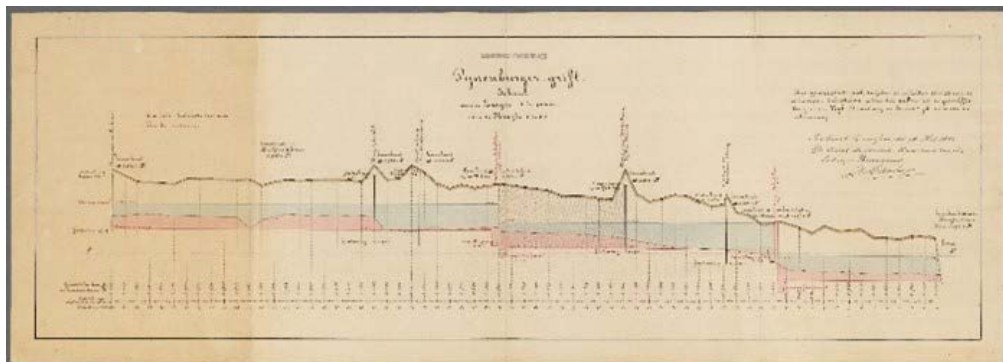
de afwatering via de Drakenburgergracht verslechterde om daarin verandering te brengen werd in januari 1885 Waterschap Drakenburg opgericht. De Drakenburgergracht werd hierbij onttrokken aan het waterschap De Drie Zielen en De Geeren en opgenomen in dit nieuwe waterschap. Per 1 januari 1964 werd het waterschap samengevoegd met de waterschappen Eemnes en De Drie Zielen en De Geeren tot het waterschap Bewesten De Eem.

Eemland (1865-1929)

De polder Eemland lag op de oostelijke oever van de Eem. De grenzen op de oostoever van de Eem werden omschreven als de wetering van Zeldrecht in het zuiden, De Haar in het oosten en Bunschoten aan de noordzijde.

Een ander plan, dat burgemeester Laan al in 1867 had gehad was verbetering van de waterlossing in Zuid- Eemland. In 1872 bestonden er plannen om tot stoombemaling over te gaan in samenwerking met De Haar, maar daar is niets van gekomen. Wel nam Eemland deel in de oprichting van het waterschap De Gecombineerde Stoombemaling van de Zelderdsche Wetering en de bouw van het stoomgemaal in 1883-1884. De Zuid-Eemlandse- of Middenwetering werd doorgetrokken naar het noorden tot nabij de Haarse wetering. De Grimmesteinse sluis werd in 1889 gedicht. Het stoomgemaal werd in 1926 geëlektrificeerd met subsidie van het hoogheemraadschap.

De ingelanden bouwden tenslotte in 1919 gezamenlijk een windwatermolen aan de Grote Pikmanssluis. De sluis moest in 1926 worden gerepareerd, nadat dat ook in 1923 en 1924 al nodig was geweest. In hetzelfde jaar kwam de overeenkomst tot gezamenlijke be-

Pijnenburgergrift, lengteprofiel. Bij missive 14 mei 1872. (Gelders Archief toegang 1948)

maling van alle polders onder Bunschoten, Hoogland en Baarn tot stand. Het bestuur van de Bunschoter en Duister Uitwatering in Zee verleende toen alsnog toestemming voor lozing van de Grote Pikmanspolder op hun waterschap. In 1928 werd deze situatie weer gewijzigd. De ingelanden van de Grote Pikmanspolder wensten toen ook aansluiting op de elektrische bemaling. Zij ontvingen van het hoogheemraadschap van de Bunschoter Veen- en Veldendijk het bedrag van de bouwkosten van de windwatermolen terug.

Beoosten de Eem (1929-1973)

Op 1 januari 1929 kon het bestuur van Beoosten de Eem, waarin de verschillende waterschappen die ten oosten van de Eem lagen werden samengevoegd, met zijn werkzaamheden beginnen. In de hiernavolgende jaren werd het bijzonder reglement herhaalde malen gewijzigd. De grens van Beoosten de Eem met dit waterschap werd aangepast, omdat de waterhuishouding daar was gewijzigd door de aanleg van de rijksweg Eemnes - Hoevelaken en het in verband daarmee afgraven van terreinen.

Waterschap De Pijnenburgergrift (1717-1972)

Dit waterschap heeft van de verschillende Baarnse waterschappen de langste geschiedenis: het bleef heel lang zelfstandig. Pas in 1973 ging het op in waterschap de Eem.

Of het Oude Grachtje van oorsprong een natuurlijke waterloop is of is gegraven, dat is niet helemaal duidelijk. In ieder geval verleent Bisschop Otto III in 1239 verlov aan het Kapittel van Sint Jan in Utrecht tot het graven van een vaart, lopende van hun venen aan de Vuursche naar de Eem. Honderdvijftig jaar later, toen ook het Soesterveen werd verveend, voldeed de vaart niet meer en werd in 1389 door de toenmalige bisschop vergunning verleend tot het uitdiepen en verbreden van de gracht. Hieruit ontstond de Praamgracht, ook in 2023 bekend onder die naam.

In 1872 werden twee sluizen gebouwd in de Pijnenburger grift, om de bevaarbaarheid met de pramen voor de afvoer van de turf veilig te stellen. De ene sluis kent een verval van 0,70m, de andere van 1,20m. Overigens

stroomt het water door het verval zonder bemaling in de Eem.

De Eem (1973-1989)

In 1967 werd door Gedeputeerde Staten een beleidsnota uitgebracht inzake de reorganisatie van de waterschappen in de provincie.

Daarin werd o.a. voorgesteld de waterschappen Beoosten de Eem, 't Hogeland, Bewesten de Eem, De Pijnenburger Grift en De Melm samen te voegen tot één waterschap met een omvang van circa 15.000 hectare. De oprichting van het waterschap De Eem was een feit per 1 januari 1973.

Naam	Opgericht	Opgeheven	Opgegaan in
De Geer		1863	De Drie Zielen en De Geeren
De Drie Zielen en De Geer	1863	1863	De Drie Zielen en De Geeren
Noord Eemland		1865	Eemland
Kleine Pikmanspolder		1865	Eemland
Groote Pikmanspolder		1865	Eemland
Neder Zeldert		1929	Beoosten de Eem
Eemland	1865	1929	Beoosten de Eem
De Gecombineerde Stoombemaling van de Zelderdsche Wetering	1884	1929	Beoosten de Eem
De Haar (onder de gemeenten Hoogland en Baarn)		1929	Beoosten de Eem
Eemnes	1863	1964	Bewesten de Eem
De Drie Zielen en De Geeren	1863	1964	Bewesten de Eem
Drakenburg	1885	1964	Bewesten de Eem
Pijnenburger Grift		1973	De Eem
Beoosten de Eem	1929	1973	De Eem
Bewesten de Eem	1964	1973	De Eem
De Eem	1973	1989	Vallei en Eem (I)
Vallei en Eem (I)	1989	1993	Gelderse Vallei en Eem
Gelderse Vallei en Eem	1993	1997	Vallei en Eem (II)
Vallei en Eem (II)	1998	2013	Vallei en Veluwe
Vallei en Veluwe	2013		

Tabel met namen van waterschappen, oprichtingsdatum, opheffingsdatum en waterschap waarin het op is gegaan. (De waterschappen die aan de orde komen zijn vet afgedrukt.)

Juwelier van Doorm

Brinkstraat 14-16 Baarn Tel: 035-5413107

Maurice Lacroix
Bruno Söhnle
Seiko
Pulsar
Breil
Danish Design
Tommy Hilfiger
Zinzi
Rosa di Luca

SCHILDERSBEDRIJF

u.d. Horst

NACHTEGAALLAAN 43 - 3741 WT BAARN

ZANDVOORTWEG 1A
3741 BA BAARN
TELEFOON: 035 541 2063

Welkom bij Eethuys-Cafe "De Generaal"

Eethuys-Cafe "De Generaal" is gesitueerd in het stijlvolle monumentale pand uit 1870 dat in haar oorspronkelijke functie jarenlang dienst heeft gedaan als station Baarn, inclusief wachtkamer voor de Koninklijke familie. Het restaurant grenst aan het populaire wandel- en fietsgebied het Baarnsche Bos en is gemakkelijk bereikbaar met de trein of de auto (parkeren gratis).

Dagelijks geopend

Eethuys-Cafe "De Generaal" is dagelijks geopend vanaf 10:00 uur. De keuken is vanaf 12:00 uur geopend, waarna het ook mogelijk is om uit de zeer gevarieerde menukaart te bestellen.

Groot terras

Het restaurant beschikt over twee ruime zalen en een groot terras. In de zomer is het mogelijk, zolang het weer het toelaat, om buiten te dineren. Reserveren is niet noodzakelijk maar wordt echter wel aangeraden.

Wij staan u gaarne telefonisch te woord voor verdere vragen of reserveringen Eethuys-Cafe "De Generaal", Lt. Generaal van Heutszlaan 5, 3743 JL Baarn - Tel: (035) 5421784.

KINDERTEHUIS DE HARSCAMP. SAMEN IN EEN VILLA WONEN BIJ GEBREK AAN BETER

Douwe van der Meulen

Villa De Harscamp werd in 1912 gebouwd voor reder Laurens Pieter Dignus op ten Noort (geboren in 1847) en diens vrouw Caroline Henriette von Weiler tot Poelwijk. De naam Harscamp komt van een huis in Ede dat reeds in het bezit van de familie Op ten Noort was. Op ten Noort zette de Koninklijke Pakketvaart Maatschappij in Nederlands-Indië op en was ook directeur van Stoomvaart Maatschappij Nederland. Na zijn overlijden in 1924 werd De Harscamp gekocht door Popco Horatius Faber, commissaris van de Stoomvaartmaatschappij Noordzee. Naast houthandelaar was Faber voorzitter van den Protestantenbond te Baarn. Op 3 januari 1942 overleed hij in De Harscamp.

Voor aanzicht Villa De Harscamp. Kinderhuis van het Leger des Heils.

Ontwikkeling jeugdzorg in Nederland

Na de oorlog werd ook de kinderbescherming geconfronteerd met de pro-

blemen als voedselschaarste, financiële tekorten en oorlogsschade, kortom tekort aan bijna alles. Tegelijkertijd stonden na de oorlog veel grote gebouwen leeg. Ze waren bijna niet warm te stoken en boden veel ruimte. Er was grote behoefte aan kindertehuizen, ook wel kinderkampen genoemd. Er werden kinderen uit heel Nederland geplaatst, bepalend was of ergens plek was. Kinderen werden in kindertehuizen verzorgd totdat er een andere mogelijkheid voor hen gevonden was.

Tot in de jaren zestig was er sprake van groei van de capaciteit in de instellingen. Daarna daalde het aantal goedgekeurde tehuisen van 246 in 1965 naar 173 omstreeks 1980. Subsidie voor de tehuisen kwam van het Ministerie van Justitie, de gemeenten (sociale dienst) en de Rijksoverheid. De plekken werden na uitspraak van de rechter gevuld. De coördinatie van de Leger des Heilshuizen gebeurde vanuit Amsterdam.

Het rapport-Koekebakker (1959) velde een vernietigend oordeel over het gebrek aan 'individualiserende behandelingen'. Vanaf de zeventiger jaren werd op grond van geschreven rapporten van de kinderrechter of andere instanties bepaald of er plek was, en of een kind paste in de groep. Als gevolg van kritiek op de kinderbescherming nam de vraag naar kindertehuizen sterk af en de overheid reageerde met bezuinigingsrondes en koude sanering.

Tehuizen waar te veel bedden te lang onbezet bleven, werden gedwongen om te sluiten.

Uniformiteit

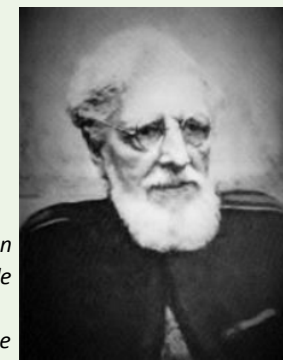
De opvoeding in de tehuisen werd aanvankelijk gekenmerkt door uniformiteit. De combinatie van grote groepen en weinig personeel maakte het bijkans onmogelijk om in te spelen op individuele behoeften van kinderen. Er was sprake van een uniforme indeling van de dag en de week en kinderen konden zich niet aan de groep onttrekken. Controle en gebrek aan privacy overheersten. Opstaan, aankleden, eten en naar school gaan gebeurde op hetzelfde tijdstip en binnen dezelfde groep. Zo stonden kinderen voorafgaand aan het douchen in onderbroek in de rij te wachten op hun beurt. Alle correspondentie werd gecontroleerd om kinderen op het goede pad te krijgen. In de loop der jaren zou de geslotenheid worden doorbroken.

De directie droeg het uniform van het Leger des Heils. Het uniform van de leidsters bestond uit een blauwe jurk met gesteven mouwtje en kraagje, met daarover een witte schort.

Kinderhuizen van het Leger des Heils

In Baarn stond voor de oorlog reeds een avondstondtehuis (rusthuis) voor officieren. Het Leger des Heils had meerdere kindertehuizen in Nederland, zoals in Naarden (de Wiekslag) en Hilversum (Trompendaal). In Amersfoort was een jongenshuis De Amerberg in villa Lisiduna. In dit internaat verbleven jongens van 6 tot 18 jaar. Aan de Maliebaan in Utrecht stond het tehuis Nieuw Maliesteyn. De kindertehuizen hadden wel onderling contact, maar waren verder zelfstandig.

Kolonel Gerrit Govaars was de eerste Nederlandse heilsoldaat. Hij woonde sinds 1931 in Soest en hield daar mede toezicht op het kindertehuis 'De Lindenhorst'.

Dit tehuis van het Leger des Heils was ondergebracht in de voormalige villa Parsenn aan de Beukenlaan 1. Het tehuis moest in 1942 sluiten toen de villa door de Duitsers werd gevorderd, de kinderen werden in Baarn ondergebracht. Govaars zou later meermalen een bezoek brengen aan de Harscamp.

Start van De Harscamp

Jongste groep, rond 1960

Op 17 oktober 1946 werd de Harscamp officieel geopend. Directrice was majoor T. Stierman. Er verbleven drie groepen van elk ongeveer vijftien kinderen. Kinderen van onge-

huwde moeders, voogdijkinderen en verwaarloosde kinderen. De jongste groep bestond uit peuters en kleuters, de middelste groep kinderen was 6 tot 12 jaar, de grote meiden (de Cinderella's) waren dertien jaar of ouder. Voor jongens was op de Harscamp plaats tot hun twaalfde jaar. Daarna werden ze overgeplaatst naar elders. De groep oudste meiden en de jongste groep (de Tuinfluiters) woonden in het grote huis. Boven waren slaapzalen, het personeel en de kinderen sliepen onder één dak. Buiten de villa stond een wit bijgebouw de Zwaluw. Kinderen van deze groep zes tot twaalfjarigen verbleven daar overdag en sliepen 's nachts in het grote huis.

Doel van het tehuis was een opvoeding en opleiding te geven die zoveel mogelijk leek op die in gewone gezinnen. Als de thuissituatie het toeliet gingen kinderen in het weekeind dan ook naar huis. Als de moeder tijdelijk werd opgenomen in een ziekenhuis en de vader moest werken en er geen opvangmogelijkheid was konden de kinderen een tijdje in de Harscamp worden geplaatst. Dit ging na bemoeienis van maatschappelijk werk of de sociale dienst. Een of twee kinderen uit hetzelfde gezin konden vaak nog worden geplaatst, moeilijker werd het bij grotere gezinnen. In 1958 gebeurde het dat liefst 9 kinderen uit een Baarns gezin tegelijk werden aangemeld. Het jongste kind Ria was nog maar ongeveer een jaar oud. In 1963 werden alle negen kinderen vanuit de Harscamp overgeplaatst naar kindertehuis de Martha Stichting in Alphen aan den Rijn. Ria kent de reden voor overplaatsing niet. Mogelijk was het omdat de oudste jongen van het gezin twaalf jaar werd en de negen kinderen als groep uit elkaar dreigden te raken. In 1970 keerde het negental weer terug naar

Baarn. De jongsten van hen gingen terug in de Harscamp en de oudsten vonden elders onderdak.

Kinderen verbleven gemiddeld een jaar of drie jaar in De Harscamp. Het kwam weinig voor dat een kind veel langer op De Harscamp verbleef. Vaak konden ze terug naar huis of familie of werden ze in geplaatst in een pleeggezin. Een latere vorm van opvang was het gezinshuis: vier kinderen in een huis met een geselecteerd echtpaar, al dan niet met eigen kinderen. Vaak kenden de kinderen uit een gezinshuis elkaar al van het kindertehuis. In Baarn was geen gezinshuis, in Soest was het gevestigd aan de Hartweg 6. Dit gezinshuis van het Leger des Heils werd bewoond door de maatschappelijk werkster van de Harscamp. In haar functie als maatschappelijk werkster kwam zij wekelijks naar de Harscamp.

Streng regime

In het tehuis heerste een regime van 'rust, reinheid en regelmaat'. Alles in het tehuis moest zuinig, er werd niets weggegooid. Zo werd bijvoorbeeld een tube tandpasta doorgeknipt voor de restanten. Groenteresten werden gebruikt voor de soep. Kleding was er bijna niet, oude kleding werd vermaakt door de naaisters. Het kopen van nieuwe kleding gebeurde in de begintijd door de brigadier, later werd dat gedaan door de leidsters. Vooral bewoners uit de begintijd herinneren zich het strenge regime. Het was eten wat de pot schaft en wie het bord niet leeg at kreeg vaak de volgende dag hetzelfde prakje voorgeschoteld. Weglopers moesten dat soms bekopen met een tijd eenzame opsluiting.

Joke kwam rond 1948 als eenjarige in de Harscamp waar ze tot haar zeventiende zou

wonen. Na anderhalf jaar te zijn weggeweest kwam ze in 1967 terug in de Harscamp als groepsleidster. Daar werkte ze nog twee jaar met veel plezier op de afdeling met de kleintjes. Wel had zij duidelijke wensen voor ogen over sommige omgangsmanieren die anders moesten dan in haar kindertijd in het tehuis. Als kinderen bedwaterden werden zij soms de volgende dag met hun gat in een emmer water gezet. Joke zorgde er dan voor dat de kinderen vóór de ochtendinspectie met droge kleren in een droog bed lagen. Zo kon ze voorkomen dat de kinderen voor hun bedwateren werden gestraft. Dit bracht haarzelf in de problemen, maar doordat er inmiddels een nieuwe leiding was gekomen, had het voor haar geen consequenties. Mogelijk had de oude leiding een 'Vaarwel' gekregen. In de maand mei werd namelijk soms binnen het Leger des Heils door officieren van functie of van standplaats gewisseld. In de maand mei konden ze dan ook wel eens nerveus zijn.

Personeel

In 1933 was in Amstelveen een speciale kweekschool van het Leger des Heils geopend door prinses Juliana. Deze officiersopleiding leidde ook op voor directiefuncties in de jeugdzorg. In de beginjaren woonden de directie en twaalf groepsleidsters intern. Het personeel bestond verder uit de huishoudelijke dienst, kok, typiste en een naaister. Het dagelijkse schoonmaken gebeurde door de leidsters. Spakenburgse poetssters gaven het grote huis en de paviljoens wekelijks een grote beurt.

Meestal stonden twee leidsters samen op een groep. Ze werkten de eerste helft van de dag of van 4 tot 10. Steeds

Groepsleidster Engelen Oskam begon als hulpje in de keuken.

had één van hen nachtdienst. De leidsters werden in de loop der tijd steeds meer begeleid door specialisten als maatschappelijk werkers, psychologen en psychiaters.

Alle personeelsleden moesten om 9 uur bij de bidstond (dagopening) zijn. Verplicht was ook om tweemaal per jaar met de collectebus voor het Leger te lopen.

Van het grote huis naar de paviljoens

De accommodatie voldeed eind jaren zestig niet meer aan de nieuwe inzichten van hulpverlening. De grote slaapzalen boden weinig privacy, maar ook de hoge onderhoudskosten

Paviljoen De Merel met links 'het grote huis'.

Paviljoens De Eekhoorn en De Merel

van de oude villa speelde een rol in de afweging om de activiteiten te concentreren in een ruimere, groenere en lichtere omgeving. Begin zeventiger jaren werden daarom naast de Harscamp drie paviljoens gebouwd ze kregen de namen Eekhoorn, Zwaluw en Merel. Die paviljoens hadden benden een grote woonkamer en boven een eigen kamer voor de meeste kinderen. De Zwaluw werd samengevoegd met de Tuinfluiters, de grote meidengroep kreeg

Een keer in de week naar huis bellen. De telefoon hing in de villa.

de naam Merels. Elk paviljoen had een eigen keuken, waar de Merels vanaf die tijd zelf thee of koffie mochten zetten. Ook mochten zij bijvoorbeeld in eens zelf hun kaftpapier en agenda's kopen. Zij gingen naar het voortgezet onderwijs en aten daarom 's avonds, de beide andere groepen aten 's middags. De kinderen van de Harscamp gingen naar alle Baarnse scholen. Bij de schoolkeuze speelde de levensbeschouwing van de ouders een grote rol. Door de spreiding van tehuis kinderen over meerdere scholen werd blokvorming binnen scholen voorkomen.

Kinderen mochten alleen naar huis bellen of naar hun voogd. De telefoon hing in het grote huis. Met de verplaatsing naar de paviljoens verdween ook een deel van de gezamenlijk-

heid. Het gemeenschapsgevoel bleef bestaan maar werd toch anders.

Bijzondere dagen

Alle groepen gingen in de zomer drie weken op vakantie naar de kampeerterreinen van het Leger in Lunteren. Sinterklaascadeaus werden gedoneerd door de Hoogovens in IJmuiden. Tegenover de Harscamp woonde zanger Nico Haak die erg begaan was met de kinderen van het tehuis. Kinderen kwamen wel bij hem over de vloer en bij gelegenheid schonk hij dozen gebak voor de kinderen. Ook de bakker verraste de Harscampbewoners wel met overgebleven gebak. Tot de bezoekers behoorde ook koningin Juliana. In de dagen na het defilé op Paleis Soestdijk werden de Harscampers vaak verrast met onverwachte cadeaus.

Er was wel geld voor een zwemabonnement en enkele contributies en een uitstapje. Voor extra activiteiten was te weinig geld. Daarom werden op open dagen geprobeerd om geld op te halen door het houden van een rommelmarkt, een rad van avontuur of loterij. Aan Baarnaars werden bijdragen in de vorm van geld of natura gevraagd. De open dag van 1973 stond in het teken van vrije tijdsbesteding. Zo werd op de open dag van 1973 ruim vierduizend gulden opgehaald voor een werktafel, handenarbeid materialen en gereedschap. Open dagen werden vaak opgeluisterd met een concert door muziekvereniging Concordia-Voorwaarts met majorettes.

Jaren zeventig

De verdwijnende uniformiteit werd begin jaren zeventig ook letterlijk zichtbaar. De leidsters liepen vanaf begin de zeventiger niet langer in uniform en ook de Leger des Heilsuniformen

werden minder vaak gedragen. Het vak van groepsleid(st)er werd geprofessionaliseerd doordat de opleidingen werden verbeterd. In plaats van groepsleiders was er sprake van groepsoepvoeders.

Vanaf ongeveer 1972 werden groepsleidsters niet langer met zuster aangesproken. 'Zuster Trudy' werd sindsdien aangesproken met 'Juf Trudy'. Vroegere aanspreekvormen als 'brigadier' Hessevoort en 'kapitein' Schippers maakten plaats voor 'mijnheer' Lokhorst. De bidstond voor personeel werd afgeschaft. De eerste mannelijke groepsleider op de Harscamp kwam in de zeventiger jaren. Met het afnemen van de uniformiteit nam daarentegen de problematiek van de geplaatste kinderen toe.

Directeur Aart Lokhorst werkte aan de Oosterschool en kwam uit een Leger des Heilsgezin. Zijn beide ouders waren heilsoldaten, evenals zijn broer die in het Amersfoortse jongenshuis werkte. Hij werd in 1974 de eerste mannelijke directeur die niet als Heilsofficier was opgeleid en dus ook geen uniform droeg. Lokhorst herinnert zich de Harscamp tijd met democratisering en bezuiniging als heftig. Het leidinggeven in de tehuizen werd steeds meer management. De oudste meidengroep trok meer dan eens de aandacht van jongens uit het katholieke jongenshuis Eemland. Dat tehuis was van 1957 tot 1981 gevestigd in villa Mariaheuveel aan de Van Heutszlaan. Er waren zo'n veertig jongens tussen de 6 en 16 jaar gehuisvest.

Sluiting

In 1984 maakte staatssecretaris Korte-Van Hemel bekend dat er acht jeugdinternaten gingen sluiten. Daarbij hoorde ook de Harscamp met 36 kinderen en 33 medewerkers. Vanaf

1 juli 1984 kwam er een opnamestop. De gemeente Baarn zette zich in voor het behoud van De Harscamp. Het betrof weliswaar geen gemeentelijke instelling, maar er waren tot dan 20 Baarnse kinderen en 10 Baarnse medewerkers. Ook was de sluiting nadelig voor Baarnse middenstanders als melkboer Nagel, groenteboer Kraay en bakker Hendricksen. De Harscamp kwam in dat jaar landelijk in het nieuws. Twee weggelopen meisjes klaagden bij het Jongeren Advies Centrum (JAC) in Rotterdam over gedwongen seksueel contact. Later bekenden de meisjes dat ze hun verhaal verzonnen hadden omdat ze graag wilden dat de Harscamp ging sluiten. Die sluiting kwam er in 1985 toch. De laatste 14 pupillen gingen naar Trompendaal in Hilversum.

In 1984 werd een reünie gehouden in de Deel van hotel Promenade. Het bleek dat alle deelnemers hun eigen herinneringen aan hun tijd in De Harscamp hadden.

Het grote huis werd na 1985 verhuurd. Nieuwbouwplannen voor een verpleeghuis bleken te duur. Het gebouw werd daarom gebruikt als dependance van verpleeghuis De Blinkert voor zieke dak- en thuislozen aan de Zandvoortweg. Eind 2011 volgde de verhuizing van de geriatrische patiënten naar De Blinkert. De paviljoens werden gesloopt en De Harscamp werd verkocht aan een particulier.

Bronnen:

Archieven HKB en Baarnsche Courant. Met dank aan René van Hal en alle gesproken oud-bewoners en oud-personeelsleden van het tehuis.

Bij de voorbereiding van het artikel over De Harscamp bereikte de conceptversie via-via de vroegere kinderleidster Janny Kalkman. Deze dame van 89 jaar herkende de geïnterviewde Joke als een van de kinderen die zij indertijd verzorgd heeft als eenjarige. Het leidde in november 2022 tot een mooie en bijzondere ontmoeting. Joke heeft er zo onverwacht een stukje jeugd bij gekregen. Een volgende afspraak werd ook gemaakt.

NIEUWE AANWINSTEN

De collectie van de Oudheidkamer is in het laatste kwartaal van 2022 verrijkt met 18 voorwerpen en 12 boeken die de historie van Baarn, Baarnse bedrijven of het Koninklijk Huis betreffen. Wij danken de gulle gevers hartelijk!

Foto met selectie uit de aanwinsten van de oudheidkamer (oktober tot en met december 2022): Abstracte tegel, door Estella den Boer; Vorstelijk proeven 2022, glas met opdruk gemeentewapen; Boek: Vandaag is morgen alweer gisteren, Deel 3, door Ed Vermeulen en Eric van der Ent; Boek: Hugo Claus, de duizendpotige woelgeest, met tekst van Wim Hazeu; Boek: De eeuw van Juliaana. Boek n.a.v. de tentoonstelling in de Nieuwe Kerk Amsterdam 2022/2023; Klein handgesneden pijpje in foedraal, afkomstig van Hendrik van de Steeg (27-1-1882/16-8-1962), werkte op station in Baarn; Zakhorloge in beige kunststof omdoos met opschrift ELKA Amsterdam van W.H. van de Steeg (20-1-1905/23-6-1987); Telefoongids o.a. van Baarn, uitgaaf januari 1942; Aquarel Duinen en Zee, door Paul Ovink; Zakhorloge met 2 kettingen van Hendrik van de Steeg (27-1-1882/16-8-1962), werkte op station Baarn; Straatnaambord Prinses Marielaan (ijzer op hout); Programmaboekje: Messiah, Jubileumconcert 60 jaar Groot Nicolaaskoor o.l.v. Paul Mirck (18-12-2022); Drinkbeker met opdruk: Bedankt, RTV Baarn, 31-12-2022.

APOTHEEK JULIUS

Sinds 1886

M.A. Smulders-de Jong, apotheker

UW GENEESMIDDEL ONZE ZORG

Laanstraat 36, 3743 BG Baarn

Telefoon (035) 5412432

Fax (035) 5421021

apotheek.julius@ezorg.nl

www.apotheekjulius.nl

Eemnesserweg 12 3741 GA Baarn
telefoon 035 5413321
www.debaarnsenotarissen.nl
email : info@debaarnsenotarissen.nl

AL 35 JAAR STERK IN:

- TAPIJT
- LAMINAAT
- GORDIJNEN
- VITRAGE
- RAAMDECORATIE
- MEUBELSTOFFERING
- BEDDEN
- BOXSPRINGS
- DEKBEDDEN EN KUSSENS
- BEDTEXTIEL

VAKKUNDIG,
ERVARING, SERVICE EN
EEN DESKUNDIG
ADVIES

DE WOON- EN SLAAPSPECIALIST VAN BAARN E.O.

jan buis

NIEUWSTRAAT 24-27, 3743 BK BAARN
WONEN: TEL. 035-5412600
SLAPEN: TEL. 035-5413076

PLEZIERIG LEVEN, ZORGELOOS WONEN

Welkom bij Huize Brandsen. Een sfeervol woonzorghuis en zorghotel midden in het gezellige en groene Baarn. Hier geniet u van professionele levensloopbestendige zorg, ruime appartementen en een levendige sfeer. Een zorgindicatie is niet noodzakelijk, geheel zelfstandig wonen is eveneens mogelijk.

Zo wordt verzorgd wonen zorgeloos leven.

DANKZIJ ONS ZORGHOTEL
KUNT U EVEN 'PROEFWONEN'

HUIZE • BRANDSEN
verzorgd wonen

Koningsweg 2, 3743 EV Baarn 035 541 3055 info@huizebrandsen.nl www.huizebrandsen.nl

ONTHULLING NIEUWE GRAFSTEEN

HENRIETTE DE BEAUFORT (1890-1982)

Wilmar Dolman (auteur)

De Historische Kring Baerne werd uitgenodigd om op 9 november 2022 aanwezig te zijn bij de onthulling van de nieuwe grafsteen op het graf van schrijfster Henriette de Beaufort op de Bennekomse begraafplaats.

Deze bijeenkomst was georganiseerd door de Historische Vereniging Oud-Bennekom in samenwerking met Terebinth (Stichting voor Funerair Erfgoed) en de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde.

In de zomer van 2022 heeft de Historische Kring Baerne de tentoonstelling 'Bijzondere Baarnse Vrouwen' georganiseerd. Hierbij werd ook aandacht besteed aan het leven en het letterkundig werk van Henriette de Beaufort, dochter van Binnert Philip de Beaufort (1852-1898) en Alida Henriette Cornelia van Eck (1857-1907). Jhr. Mr. De Beaufort was van 1885 tot 1897 burgemeester van Baarn.

Zes jaar geleden werd, tijdens een rondleiding op de begraafplaats te Bennekom, ontdekt dat de grafsteen was verdwenen, als voorbode voor ruiming. Op het laatste moment heeft de heer Bert Lever, oud-voorzitter van de Historische Vereniging Oud-Bennekom en oud-voorzitter van de Stichting Terebinth, ruiming weten te voorkomen. Hij heeft zich die zes jaar tot het uiterste ingespannen met als resultaat dat er nu een nieuwe steen op het graf ligt, met daarop de originele tekst.

Agathe Henriette Maria de Beaufort werd op 13 oktober 1890 geboren in Huize Peking te Baarn. Henriette had twee oudere broertjes, François Willem Lambert en Pieter Paul.

Toen ze 6 jaar was werd haar vader benoemd als burgemeester van Den Haag. Het onbezorgde leven van Henriette nam al snel daarna een verdrietige wending omdat haar vader in 1898 overleed. In 1907 overleed ook haar moeder. Haar tante Henriette van Eck, die op het familielandgoed Mariëndaal van de familie van Eck in Oosterbeek woonde, ontfermde zich als zich als een moeder over haar nichtje. Mariëndaal werd een warm thuis voor Henriette en een zoete inval voor medestudenten en vriendinnen. In 1914 trouwde Henriette vanuit Mariëndaal met jhr. Mr. Herman Laman Trip (1881-1928).

Het paar ging in Oosterbeek wonen. Inmiddels was Henriette gaan schrijven. Haar eerste boek was een historisch toneelstuk over Willem van Oranje. Haar werken betroffen meestal biografieën en werken met een biografische achtergrond.

Tot groot verdriet werden er uit het huwelijk geen kinderen geboren. Dit was de reden dat het echtpaar, nadat Henriette een aanzienlijke erfenis had gekregen, in Oberstdorf (Beieren) een kindertehuis / sanatorium voor zwakke of herstellende kinderen begon, 'Hohes Licht' genaamd. 'Hohes Licht' ving in de loop van haar bestaan maar liefst 4000 kinderen op. Directrice van het huis was Elisabeth (Li) Dabelstein.

Henriette en Herman brachten steeds vaker de zomers in Beieren door. In 1928 overleed, tot haar grote verdriet, Herman plotseling. Veel levensgeluk was Henriette niet gegund. Zijn overlijden betekende wel dat Henriette (Hetty) vaker en langer op Hohes Licht ver-

bleef. Li en zij werden goede vriendinnen. Vanaf 1933, toen Hitler aan de macht kwam, vonden ook Joodse kinderen er kortstondig onderdak, waarna zij met valse papieren naar Zwitserland werden gesmokkeld.

Na de oorlog kwamen Hetty en Li voorgoed naar Nederland. Beiden werden benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau. Henriette werd later nog bevorderd tot Officier. In 1956 werd Hohes Licht verkocht en vestigden beide dames zich in de Beukenhof aan de Bovenweg te Bennekom. In 1976 overleed Elisabeth Dabelstein en werd op de Bennekomse begraafplaats begraven. Zes jaar later overleed Henriette. Zij werd in hetzelfde graf bijgezet.

Noot: Buddingh Natuursteen, uit Veenendaal, in de persoon van de heer Diederik Buddingh, heeft de steen met inscriptie 'om niet' vervaardigd.

TENTOONSTELLING**DE EEM, GEWOON BIJZONDER**

Eem met vrachtschip bij Eembrugge (collectie Historische Kring Baerne – fc2_Eembrugge052A)

Een nieuwe tentoonstelling van de Historische Kring Baerne in de Oudheidkamer. Deze keer gaat de tentoonstelling over de rivier de Eem en vooral over het Baarnse stukje.

Vele onderwerpen die met de Eem te maken hebben komen aan de orde. Zoals: Hoe komt de Eem aan zijn naam. Zwemmen in de Eem, met speciale aandacht voor de zwembaden. Vogels en vissen in en boven de Eem. Eembrugge en kasteel Ter Eem. Boerderijen langs de Eem. Café Kuijer, het latere Eemlust. Overstromingen van de Eem. De snelweg over de Eem. En nog veel meer.

Naast deze informatie zal er extra aandacht besteed worden aan archeologische vondsten uit de Eem en op de oevers van de Eem.

Maar dat is niet alles. In dit jaar 2023 bestaat de Baarnse Watersportvereniging de Eem 100

jaar. Voor deze vereniging is extra ruimte ingedeeld in de expositie. De informatie over de vereniging is beschikbaar gesteld door de BWV de Eem uit het jubileumboek dat eendaags verschijnt.

De tentoonstelling zal verder worden voorzien van enige schilderijen met de Eem als thema, van de hand van Baarnse kunstenaars, uit onze eigen collectie. Ook over dit onderwerp zult u een raam met informatie aantreffen.

De expositie is samengesteld door de dames Wilmar Dolman, Nora Hemerova en de heren John van Wilpen en Ton van den Oudenalder.

Op zaterdag 11 maart om 11.00 uur zal de tentoonstelling geopend worden. Na een korte toespraak van de voorzitter van de BWV de Eem de heer Bert Kranendonk zal de tentoonstelling officieel geopend worden door Frans ter Maten, heemraad bij Waterschap Vallei en Veluwe. Onder het genot van een drankje kunt u aansluitend de tentoonstelling bekijken.

Vanaf 11 maart tot en met 23 september is de tentoonstelling op woensdag van 14.00 tot 16.00 uur en op zaterdag van 11.00 tot 13.00 uur te bezoeken. Natuurlijk als vanouds gratis voor leden en niet leden.

Ton van den Oudenalder

AGENDA 21 MAART LEDENVERGADERING**MET LEZING F. BOOY**

Het bestuur van de Historische Kring Baerne nodigt zijn leden uit tot het bijwonen van de **Algemene Ledenvergadering**. De vergadering zal worden gehouden op 21 maart in de Herberg van Paulus, Stationsweg 16 te Baarn. Zaal open om 19.30 u, aanvang 20.00 u. Aansluitend aan de vergadering geeft Ftis Booy een lezing met de titel 'Sprinkgermanen en stinkstankmannetjes'.

Agenda Algemene Ledenvergadering

Opening en vaststelling agenda

1. Mededelingen en ingekomen stukken
2. Notulen Algemene Ledenvergadering 22 maart 2022 en 12 april 2022
3. Jaarverslag 2022
4. Financieel jaarverslag 2022
5. Verslag kascontrolecommissie en décharge van het bestuur voor het gevoerde financiële beleid
6. Benoeming kascontrolecommissie 2023
7. Bestuursmutaties

Aftredend en niet herkiesbaar: Jan Baerends, voorzitter

Aftredend en herkiesbaar: Taco Hofstra

Aftredend en niet herkiesbaar: Thea Kruidenier

Het bestuur draagt Petra Spigt voor als voorzitter van de Historische Kring Baerne.

Het bestuur stelt voor om Taco Hofstra te benoemen voor een nieuwe periode van 3 jaar.

Er zijn nu 2 vacatures: een vacature voor een Algemeen Bestuurslid met als portefeuille vrijwilligersbeleid en ledenwerving en een bestuurslid met als portefeuille organisatie lezingen.

Kandidaten kunnen – met ondersteuning van tenminste vijf leden – tot uiterlijk 14 maart a.s. schriftelijk worden aangemeld bij ondergetekende, postbus 326, 3740 AH Baarn.

8. Overdracht bestuurshamer
9. Activiteitenkalender 2023
10. Begroting 2023
11. Verhoging contributie met €1,00 per 1 januari 2024.
12. Rondvraag
13. Sluiting.

De jaarstukken kunnen vanaf 8 maart a.s. worden afgehaald in de Oudheidkamer op woensdag en zaterdag tijdens openingstijden. Ze zijn vanaf die datum ook digitaal beschikbaar op www.historischekringbaerne.nl/jaarstukken. Tot uiterlijk 14 maart 2022 kunnen door de leden extra agendapunten voor deze vergade-

ring worden ingediend, via secretaris@historischekringbaerne.nl of via M 06 28551482.

Ik hoop u op deze vergadering te mogen begroeten.

Jan Baerends, voorzitter

LEZING (AANSLUITEND AAN DE LEDENVERGADERING), TE HOUDEN DOOR FRITS BOOY

Sprinkgermanen en stinkstankmannetjes: anti-Duitse uitgaven tijdens WO II

Tijdens de Tweede Wereldoorlog wilde een aantal schrijvers en illustratoren, ook in onze regio, voor hun landgenoten de dagelijkse oorlogselende wat draaglijker maken. Ze deden dat met boekjes waarin de Duitse bezetters belachelijk werden gemaakt of scherp werden veroordeeld. Zo werden bestaande kinderliedjes gebruikt voor anti-Duitse teksten en werden Duitsers, Engelsen, Russen en Amerikanen als dieren voorgesteld. Dat leverde smakelijke teksten en grappige afbeeldingen op. Wel gevaarlijk natuurlijk en daarom verschenen deze boekjes anoniem en clandestien of niet anoniem maar dan wel met verborgen kritiek.

AGENDA

(Zie www.historischekringbaerne.nl voor de actuele agenda.) Indien er sprake is van maatregelen in verband met covid wordt de agenda mogelijk aangepast. Zie dan de website voor bijgewerkte informatie.

Tot en met februari 2023: Tentoonstelling in de Oudheidkamer: 'Kunst stap voor stap'.
21 maart: Ledenvergadering met aansluitend lezing door Frits Booy
4 april 2023 20:00 uur. Lezing Sander Wassing: De beeldenstorm die aan Baarn voorbij ging
11 maart 2023 Oudheidkamer. woensdag 14:00-16:00,, zaterdag 11:00-13:00.
tot september 2023. Tentoonstelling 'De Eem, gewoon bijzonder'.

Voor de activiteiten van de Historische Kring 'Baerne' kunt U zich van te voren aanmelden via secretaris@historischekringbaerne.nl onder vermelding van naam, aantal personen en telefoonnummer.

4 APRIL 2023 20:00 UUR. LEZING SANDER WASSING: DE BEELDENSTORM DIE AAN BAARN VOORBIJ GING

Onrust in de Nederlandse samenleving is van alle tijden. In de zomer en herfst van 1566 raakten de gemoederen in het land oververhit. Een explosieve mix van religieuze, sociale en economische spanningen kwam op veel plaatsen tot een uitbarsting. Eind augustus 1566 sloegen beeldenstormers toe in Utrecht en Amsterdam.

De Beeldenstorm verspreidde zich razendsnel en het Spaanse bewind in Brussel werd aan het wankelen gebracht. Een antwoord van koning Filips II kon daarom niet uitblijven: hij stuurde zijn belangrijkste generaal, de hertog van Alva, met een leger om de orde te herstellen. Eenmaal aangekomen in Brussel stelde hij een speciale rechtbank samen om de beeldenstormers op te sporen en te bestraffen: de Raad

van Beroerten, in de volksmond al snel bekend als de 'Bloedraad'. Commissarissen van Alva's 'Bloedraad' verrichten geen half werk. Op basis van getuigenverklaringen werden ruim 12 duizend personen veroordeeld en werden er 1100 van hen geëxecuteerd.

Wat merkte men in Baarn en omgeving van deze turbulente periode? Waren inwoners betrokken bij de onrust rondom de Beeldenstorm of was men hier juist trouw gebleven aan de vorst en de rooms-katholieke kerk? Wat weten we van de eerste gereformeerde predikant in Baarn? Tijdens de lezing komen deze en andere vragen uitgebreid aan de orde.

De locatie wordt op een later tijdstip bekend gemaakt via de nieuwsbrief en op de website.

COLOFON

Baerne is een kwartaaluitgave van de Historische Kring Baerne. Oplage: 850 ex. Vormgeving en druk: De Bunschoter, Bunschoten.

Redactie

Mariette van Oosterwijk Bruyn
E redactie@historischekringbaerne.nl

Historische Kring Baerne

(Opgericht in 1974)
Postadres: Postbus 326,
3740AH Baarn
E info@historischekringbaerne.nl
I www.historischekringbaerne.nl

Bezoekadres:

Oudheidkamer, Hoofdstraat 1A,
3741AC Baarn.
T (035) 54 303 77.
E oudheidkamer@historischekringbaerne.nl

Openingstijden:

wo 14:00-16:00 uur, za 11:00-13:00 uur en op afspraak. Ingang via Bibliotheek, souterrain (lift aanwezig).

Ledenadministratie:

Dhr. J.M.M. Boers T (035) 54 130 01
E ledenadministratie@historischekringbaerne.nl

AGENDA

Zie pagina 28 van dit nummer.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de redactie. De redactie heeft er naar gestreefd de rechten met betrekking tot de illustraties volgens de wettelijke bepalingen te regelen. Degenen die desondanks menen rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich tot de redactie wenden.

Lidmaatschap:

Per jaar en per adres € 20,00. Rekeningnummer NL18 INGB 0004 1921 33 ten name van de Historische Kring Baerne te Baarn. Leden ontvangen gratis het kwartaalblad Baerne en hebben gratis toegang tot de lezingen. (Buiten Baarn wordt een bijdrage van €15,00 voor de verzendkosten gevraagd, te voldoen tegelijk met de jaarlijkse contributie.)

Verkoopadressen Baerne:

Oudheidkamer, Hoofdstraat 1A, Baarn (tijdens openingsuren); Bruna, Laanstraat 22, Baarn. Verkoopprijs: €4,00.

Dagelijks bestuur:

Dhr. J. Baerends (voorzitter)
T (035) 54 228 54

Mw. M. Olthof (secretaris)
T (035) 54 306 65

Dhr. J.M.M. Boers (penningmeester)
T (035) 63 125 45

Algemeen bestuur:

Mw. A. van Egdom
(werkgroep Communicatie)
M 06 2535 3423

Dhr. T.J. Hofstra
(werkgroep Oude begraafplaats)
T (035) 53 115 15

Mw. Th. Kruidenier-Brands
T (035) 54 178 60

Mw. E.M.M.A. Kuizinga-Claassens
(werkgroep Oudheidkamer)
T (035) 54 203 72

Dhr. J.W.A.A. van der Laan
(werkgroep Archeologie;
werkgroep genealogie)
T (035) 54 116 56

Mw. M.E.H. van Oosterwijk Bruyn
(redactie Baerne)
M 06 2126 4043

Erelid

Mw. P.H. Kuijt-Smit

De Historische Kring Baerne is aangemerkt als culturele ANBI (Algemeen Nut Beogende Instelling). Giften aan een culturele ANBI kunt u voor 125% aftrekken

van de inkomsten- of vennootschapsbelasting. Een erkende ANBI betaalt geen successierechten of schenkingsrechten, uw schenkingen of legaten komen dus volledig ten goede aan de instelling.

Inruilactie

Korting €1.-
bij inleveren
lege
cartridge*

Alles om te printen vind je bij Bruna

Bruna heeft een ruim assortiment huiskamer en merk cartridges.

*Lever uw oude cartridge in en krijg €1.- korting op een nieuwe.

Bruna
Laanstraat 32
3743 BG Baarn
www.bruna.nl

blij met **bruna**

RUG CENTRUM
BAARN
specialisten in beweging

FYSIOTHERAPIE
CHIROPRACTIE
OEFENTHERAPIE
MANUELE THERAPIE
PODOTHERAPIE
REVALIDATIE
ECHOGRAFIE
SHOCKWAVE

U bent van harte welkom
in ons moderne centrum,
met een vriendelijk en
professioneel team.

**Plus-
praktijk**

Plataanlaan 5 3741 WE Baarn tel: 5411346 www.rugcentrumbaarn.nl

Dit lid van de Historische
Kring Baerne is op deze
manier uitgenodigd voor
een persoonlijke rondlei-
ding (op afspraak)
bij Rugcentrum Baarn,
inclusief koffie.